

ĐỀ THI CHÍNH THỨC VÀO 10**MÔN: NGỮ VĂN – ĐẮK LẮK NĂM 2023****BIÊN SOẠN: BAN CHUYÊN MÔN LOIGIAIHAY.COM****Câu 1.** Đọc văn bản:

Biết viết gì trước lúc đi xa
Khi mẹ tôi còn ngồi bên cửa
Vết mùa đông mẹ vo vào bếp lửa
Nhen trong tôi từng đốm lửa than hồng.
Ngày con đi ai sẽ hái buồng cau
Giếng nước sâu mẹ nương nhờ người xách
Đêm gió to nghe nhà chuyên vách
Con ơi bay nghe lạnh gáy hiên ngoài!
Con đi vào thành phố xa xôi
Muốn dậy sớm có đồng hồ báo thức
Miền biển đêm tối trời như mực
Mẹ đi chợ phiên phải canh những tiếng gà!
Lần lửa nuôi con mẹ như trái bầu già
Rụng lá, khô dây, chỉ còn ruột trống
Biển điều hiu cánh buồm chiều gió lộng
Mẹ quay về bên đồi cát xa xăm.

(Trích Mẹ tôi, Nguyễn Hữu Thái, Tuyển tập Bốn phương cùng bình, NXB Văn học, 2000, tr.106)

Thực hiện các yêu cầu sau:

1. Xác định phương thức biểu đạt chính của văn bản trên.
2. Chỉ ra và phân tích hiệu quả biểu đạt của biện pháp tu từ so sánh được tác giả sử dụng trong khổ thơ sau:

Lần lửa nuôi con mẹ như trái bầu già
Rụng lá, khô dây, chỉ còn ruột trống
Biển điều hiu cánh buồm chiều gió lộng
Mẹ quay về bên đồi cát xa xăm.

3. Nhận xét tình cảm của người con đối với mẹ được thể hiện trong văn bản.

Câu 2. Từ nội dung văn bản ở Câu 1, anh/chị hãy viết bài văn ngắn (khoảng 250 chữ) trình bày suy nghĩ về ý nghĩa của tình mẹ đối với mỗi người.

Câu 3. Cảm nhận của anh/chị về nhân vật anh thanh niên trong đoạn trích sau:

Anh hạ giọng, nửa tâm sự, nửa đọc lại một điều rõ ràng đã ngẫm nghĩ nhiều:

- Hồi chưa vào nghề, những đêm bầu trời đen kịt, nhìn kĩ mới thấy một ngôi sao xa, cháu cũng nghĩ ngay ngôi sao kia lẻ loi một mình. Bây giờ làm nghề này cháu không nghĩ như vậy nữa. Vả, khi ta làm việc, ta với công việc là đôi, sao gọi là một mình được? Hướng chi việc của cháu gắn liền với việc của bao anh em, đồng chí dưới kia. Công việc của cháu gian khổ thế đấy, chứ vất vả đi, cháu buồn đến chết mất. Còn người thì ai mà chả “thèm” hờ bác? Mình sinh ra là gì, mình đẻ ở đâu, mình vì ai mà làm việc? Đấy, cháu tự nói với cháu thế đấy. Bác lái xe đi, về Lai Châu cứ đến đây dừng lại một lát. Không vào giờ “ốp” là cháu chạy xuống chơi, lâu thành lệ. Cháu bỗng dung tự hỏi: Cái nhớ xe, nhớ người ấy thật ra là cái gì vậy? Nếu là nỗi nhớ phồn hoa đô hội thì xoàng. Cháu ở liền trong trạm hàng tháng. Bác lái xe bao lần dừng, bóp còi toe toe, mặc, cháu gan lì nhất định không xuống. Ấy thế là một hôm, bác lái phải thân hành lên trạm cháu. Cháu nói: “Đấy, bác cũng chẳng “thèm” người là gì? ”.

Anh xoay sang người con gái đang một mắt đọc cuốn sách, một mắt lắng nghe, chân cô đứng đưa khe khẽ, nói:

- Và cô cũng thấy đấy, lúc nào tôi cũng có người trò chuyện. Nghĩa là có sách ấy mà. Mỗi người viết một vẽ.

- Quê anh ở đâu thế? — Họa sĩ hỏi.

- Quê cháu ở Lào Cai này thôi. Năm trước, cháu tưởng cháu được đi xa lắm cơ đấy, hóa lại không. Cháu có ông bố tuyệt lắm. Hai bố con cùng viết đơn xin ra lính đi mặt trận. Kết quả: bố cháu thắng một – không. Nhân dịp Tết, một đoàn các chú lái máy bay lên thăm cơ quan cháu ở Sa Pa. Không có cháu ở đấy. Các chú lại cử một chú lên tận đây. Chú ấy nói: nhờ cháu có góp phần phát hiện một đám mây khô mà ngày ấy, tháng ấy, không quân ta hạ được bao nhiêu phản lực Mĩ trên cầu Hàm Rồng. Đối với cháu, thật là đột ngột, không ngờ lại là như thế. Chú lái máy bay có nhắc đến bố cháu, ôm cháu mà lắc “Thế là một — hòa nhé!”. Chưa hòa đâu bác ạ. Nhưng từ hôm ấy cháu sống thật hạnh phúc. Ô, bác vẽ cháu đấyư? Không, không, đừng vẽ cháu! Để cháu giới thiệu với bác những người khác đáng cho bác vẽ hơn.

(Trích Lặng lẽ Sa Pa, Nguyễn Thành Long, Ngữ văn 9, Tập một, NXB Giáo dục Việt Nam, 2021, tr.185)

HƯỚNG DẪN GIẢI CHI TIẾT**THỰC HIỆN BỞI BAN CHUYÊN MÔN LOIGIAIHAY.COM****Câu 1 (2.0 điểm):****1.****Phương pháp:**

Căn cứ các phương thức biểu đạt đã học.

Cách giải:

Phương thức biểu đạt chính của văn bản: biểu cảm.

2.**Phương pháp:**

Căn cứ bài so sánh, phân tích.

Cách giải:

- Biện pháp tu từ so sánh: “mẹ” được so sánh với “trái bầu già”.

- Hiệu quả biểu đạt:

+ Giúp hình ảnh diễn tả thêm sinh động, dễ hình dung.

+ So sánh “mẹ” với “trái bầu già” để nhấn mạnh những lo toan, vất vả, hi sinh cả tuổi thanh xuân của mẹ để nuôi con khôn lớn.

+ Từ đó cho thấy tình yêu thương, lòng biết ơn, trân trọng của con với mẹ.

3.**Phương pháp:**

Phân tích.

Cách giải:

HS trình bày quan điểm cá nhân dựa trên nội dung văn bản.

Gợi ý: Tình cảm của người con đối với mẹ trong văn bản:

- Tình cảm yêu thương, biết ơn khi mẹ là người truyền lửa, truyền tình cảm ấm áp, chăm sóc cho con từ khi lọt lòng: “nhen trong tôi từng đốm lửa than hồng”

- Tình cảm lưu luyến, lo lắng cho mẹ: rằng khi mình đi xa không còn ai chăm sóc, mẹ sẽ cô đơn và vất vả hơn biết bao.

-....

Câu 2 (3.0 điểm):**Phương pháp:**

Phân tích, tổng hợp.

Cách giải: Chú ý hình thức đoạn văn khoảng 250 chữ.

a. Mở đoạn:

- Giới thiệu vấn đề: Ý nghĩa của tình mẹ đối với mỗi người

b. Thân đoạn:

- Giải thích vấn đề: Tình mẹ hay tình mẫu tử là mối quan hệ giữa người mẹ và con của mình, đó là một thứ tình cảm thiêng liêng cao đẹp và đáng trân quý nhất trong cuộc đời mỗi con người.

- Ý nghĩa của tình mẹ đối với mỗi người

+ Mẹ là động lực để mỗi con người cố gắng, nỗ lực.

+ Mẹ là chỗ dựa tinh thần cho ta khi ta gặp mệt mỏi, áp lực, khó khăn trong cuộc sống.

+ Mẹ là điểm tựa vững chắc để ta thực hiện mọi ước mơ, khát vọng.

+

- Phản đề: Phê phán những người mẹ nhẫn tâm bỏ rơi con và những người con nhẫn tâm thậm chí hành hạ mẹ mình, gây tổn thương sâu sắc cả về tinh thần lẫn thân thể.

c. Kết đoạn: Khẳng định vấn đề/ Liên hệ bản thân:

- Tình mẹ là tình cảm thiêng liêng, trân quý, chúng ta cần phải ý thức được rằng, mình đang hạnh phúc khi còn có mẹ trong cuộc đời.

- Cần quan tâm, chăm sóc và dành tình yêu thương đến mẹ - người phụ nữ đáng kính nhất trong cuộc đời.

Câu 3 (5.0 điểm):

Phương pháp:

Phân tích, tổng hợp.

Cách giải:

1. Mở bài:

- Giới thiệu tác giả Nguyễn Thành Long.

- Giới thiệu tác phẩm Lặng lẽ Sa Pa.

- Giới thiệu đoạn trích cần phân tích.

2. Thân bài

a. Giới thiệu khái quát:

- Truyện ngắn tập trung vào cuộc gặp gỡ tình cờ giữa ông họa sĩ, cô kĩ sư với anh thanh niên làm công tác khí tượng trên đỉnh Yên Sơn của Sa Pa qua lời giới thiệu của bác lái xe.

- Đoạn văn ngắn đã khái quát được vẻ đẹp phẩm chất, tâm hồn của anh thanh niên qua lời tâm sự của anh thanh niên với bác họa sĩ và cô kĩ sư.

b. Nhân vật anh thanh niên:

* Hoàn cảnh sống và làm việc:

- Một mình trên đỉnh núi cao, quanh năm suốt tháng giữa cỏ cây và mây núi Sa Pa. Công việc của anh là “đo gió, đo mưa, đo nắng, tính mây, đo chấn động mặt đất, dự báo vào việc báo trước thời tiết hàng ngày, phục vụ sản xuất, phục vụ chiến đấu”. Công việc đơn điệu đòi hỏi phải thật tỉ mỉ, chính xác, có ý thức tự giác.

- Nhưng cái gian khổ nhất phải vượt qua sự cô đơn, vắng vẻ, quanh năm suốt tháng một mình trên đỉnh núi cao không một bóng người.

* Những nét đẹp của nhân vật thể hiện qua đoạn trích:

- Có lý tưởng công hiến: đi bộ đội không được anh tình nguyện làm việc ở Sa Pa.

- Suy nghĩ đẹp về công việc:

+ Vì công việc mà anh phải sống một mình trên núi cao nhưng anh vẫn gắn bó với công việc của mình bởi “khi ta làm việc, ta với công việc là đôi, sao gọi là một mình được”. Anh yêu công việc tới mức trong khi mọi người còn ái ngại cho cuộc sống ở độ cao 2.600m của anh thì anh lại ước ao được làm việc ở độ cao trên 3.000m “như vậy mới gọi là lý tưởng”.

+ Công việc đòi hỏi sự tỉ mỉ, chính xác cao: hằng ngày lặp lại tới 4 lần các thao tác “đo gió, đo mưa, đo nắng, tính mây, đo chấn động mặt đất, dự vào việc báo trước thời tiết” và khó khăn nhất là lúc 1 giờ sáng “nửa đêm thức dậy xách đèn ra vườn, mưa tuyết, giá lạnh...” nhưng anh vẫn coi công việc là niềm vui “Công việc của cháu gian khổ thế đấy, chứ cất nó đi cháu buồn đến chết mất”.

+ Ý thức được giá trị công việc mà mình đang làm: dự vào việc báo trước thời tiết nên “việc của cháu gắn liền với việc của bao anh em, đồng chí dưới kia”.

=> Những suy nghĩ ấy chỉ có ở những con người yêu lao động, yêu công việc của mình dù nó thật khó khăn, đơn điệu và buồn tẻ. Công việc là niềm vui, là cuộc sống của anh.

- Suy nghĩ đẹp về cuộc sống:

+ Tự mình tìm lời giải đáp cho những câu hỏi quan trọng “Mình sinh ra là gì, mình đẻ ra ở đâu, mình vì ai mà làm việc?” những câu hỏi cho anh biết giá trị của bản thân và ý nghĩa của cuộc sống.

+ Suy nghĩ đúng đắn về giá trị của hạnh phúc: Hạnh phúc không phải là khi cuộc sống đầy đủ về vật chất mà là khi ta làm được những điều có ích. Một lần do phát hiện kịp thời một đám mây khô mà anh đã góp phần vào chiến thắng của không quân ta, bắn rơi được máy bay Mỹ trên cầu Hàm Rồng, anh thấy mình “thật hạnh phúc”.

=> Qua lời kể hồn nhiên, chân thành của người thanh niên, tác giả Nguyễn Thành Long đã giúp người đọc cảm nhận được những suy nghĩ đẹp và đúng đắn của anh thanh niên cũng như của những người lao động ở Sa Pa.

- Làm phong phú cuộc sống của mình: Anh thường xuyên đọc sách. Vì sách chính là người bạn để anh “trò chuyện”. Nhờ có sách mà anh chống chọi được với sự vắng lặng quanh năm. Nhờ có sách mà anh tiếp tục học hành, mở mang kiến thức.

- Anh còn là người rất khiêm tốn: khi nhận ra ông họa sĩ đang định vẽ mình anh đã ngăn cản bác và định giới thiệu những người “đáng vẽ hơn” cho ông họa sĩ.

=> Những tình cảnh cao đẹp trên đã tạo nên những phẩm chất đáng quý ở anh thanh niên - một con người lao động với XHCN.

3. Kết bài:

- Truyện Lặng lẽ Sa Pa ngợi ca ngợi những con người lao động như anh thanh niên làm công tác khí tượng và thế giới những con người như anh.

- Qua câu chuyện về anh thanh niên, tác phẩm cũng gọi tả những con người đang dành cả thanh xuân để cống hiến, phục vụ kháng chiến với nhiều phẩm chất cao đẹp.